

Cinsiyetçilik, Duygulanım ve Travma Bağlamında Kadın Cinayetlerinin Kadınlar Üzerindeki Etkisi

Melike Avcı¹

Avcı, M. (2025). Cinsiyetçilik, duygulanım ve travma bağlamında kadın cinayetlerinin kadınlar üzerindeki etkisi. *Nesne*, 13(35), 20-35. DOI: 10.7816/nesne-13-35-02

Anahtar kelimeler
öfke, cinsiyetçilik,
kadın hareketi,
kadın cinayetleri

Keywords
anger, sexism,
women's
movement,
femicides

Öz

Çalışmanın temel amacı, kadın cinayetlerinin kadınlar üzerindeki etkisini duygulanım, cinsiyetçilik ve travma bağlamında incelemektir. Bu amaç doğrultusunda araştırmaya 18-35 yaş arasında tamamı kadın olmak üzere 96 katılımcı dahil edilmiştir. Laboratuvar koşullarında katılımcılara Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği (ÇDCÖ), Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği (PANAS), Travma Sonrası Stres Bozukluğu Kontrol Listesi (TSSBKL), Durumluk Öfke Ölçeği (DÖÖ) sunulmuştur. 48 saatlik bir zaman diliminin ardından katılımcılar yeniden laboratuvara gelmiş ve katılımcılara kadın cinayetlerine yönelik bir video sunulmuştur. Video manipülasyonundan sonra katılımcılara TSSBKL, ÇDCÖ, DÖÖ ve PANAS ölçekleri yeniden sunulmuştur. Katılımcılardan ön test son test olmak üzere ölçüm alındığından istatistiksel yöntem olarak bağımlı grup t test analizi yürütülmüştür. Bulgular incelediğinde video manipülasyonundan sonra katılımcıların durumluk öfke, korumacı cinsiyetçilik ve negatif duygu puanları anlamlı olarak artış göstermiştir. Katılımcıların pozitif duygu ve düşmanca cinsiyetçilik puanları anlamlı düzeyde azalmıştır. Sonuç olarak kadın cinayetlerinin medyadaki yerinin artırılması önemli bulunmuştur. Negatif duygulanım ve öfke, kadınların kadın cinayetleri karşısında feminist harekete katılımı için bir motivasyon kaynağı olarak ele alınmıştır. Düşmanca cinsiyetçilikteki azalma, kadınların birbirlerine olan desteğinin arttığını gösterse de korumacı cinsiyetçilikteki artış kadınların yardım alma, şiddetten korunma davranışları için yine patriarkal sisteme başvurma eğiliminde oldukları şeklinde yorumlanmıştır.

The Effect of Femicides on Women in The Context of Sexism, Affection and Trauma Abstract

The aim of the research is to reveal how femicides affect women with an experimental method on the axis of affect, sexism and trauma. For this purpose, 96 women ages of 18-35 participated to the study. In the laboratory, Ambivalent Sexism Scale(ASS), Positive and Negative Affect Scale(PANAS), Post Traumatic Stress Disorder Checklist(PTSDCL), and State Anger Scale(SAS) were presented to participants. After a 48-hours, participants were exposed to a video of femicides at the labrotary. Then the PTSDCL, ASS, SAS, and PANAS scales were represented to participants. Since pre-test and post-test design conducted, t-test analysis was used for dependent groups as a statistical method. Findings were examined, the state anger, benevolent sexism and negative emotion scores of the participants increased significantly after the video manipulation. The positive emotion and hostile sexism scores of the participants decreased significantly. Negative affect and anger are discussed as a source of motivation for women's participation in the feminist movement against femicide. As a result, increasing the place of femicides in the media has been found considerably important. The increase in negative affect and anger was interpreted as a potential motivator for women to join the feminist movement in response to femicides. While the decrease in hostile sexism suggests stronger solidarity among women, the increase in benevolent sexism was interpreted as an indication that women may still rely on patriarchal systems for seeking help and protection against violence.

Makale Bilgisi

Geliş tarihi: 28 Aralık 2023

Düzeltilme tarihi: 12 Aralık 2024

Kabul tarihi: 03 Ocak 2025

Yazar Notu: Bu makale Melike Avcı tarafından yürütülen 'Kadın cinayetlerinin kadınlar üzerindeki etkisi: Travma, cinsiyetçilik ve duygulanım ekseninde deneysel bir çalışma' başlıklı yüksek lisans tez çalışmasından elde edilen verilere göre hazırlanmıştır.

DOI: 10.7816/nesne-13-35-02

¹ Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, melikeavc9(at)gmail.com, ORCID: 0000-0003-2104-3627

Toplumsal cinsiyet, kişilerin yaşam deneyimlerini biçimlendiren karmaşık ve sosyal sistemlerdir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ise kadın ve erkekleri kutuplaştırmakta, özellikle kadınlara yönelik ayrımcılığın artmasına yol açmaktadır (Hare-Mustin ve Marecek, 1988; Heise ve ark., 2019). Bu ayrımcılığın sonucu olarak kadınlar toplumda güçsüzleştirilmekte ve cinsiyete dayalı şiddette maruz bırakılmaktadır. Cinsiyete dayalı şiddet de yine kadın ve erkeğe göre farklılaşmaktadır. Erkekler şiddet ile kamusal alanlarda karşılaşırken kadınlar şiddeti daha çok yakın ilişkilerinde deneyimlemektedir (Flury ve Nyberg, 2010). Kadın cinayetleri ise cinsiyete dayalı şiddetin en ağır sonuçlarından biridir (Aslan ve Kırışkan, 2022). 2022 yılında Türkiye’de 334 kadın cinayeti mevcuttur. Kadın cinayetleri ile bağlantılı şekilde 245 kadın ölümü şüphelidir. Bu veri göz önünde bulundurulduğunda 579 kadın; çoğunlukla kendi evlerinde, evli oldukları erkek tarafından ateşli silah ile öldürülmüştür. Kadınların kendi hayatları için karar almak istemesi, kadın cinayetleri için en yaygın bahane olarak karşımıza çıkmaktadır (Cavlak ve ark., 2023; Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, 2023). Bu sayısal veriler Türkiye’de kadın cinayetlerinin önemli bir konu olduğunu bildirmektedir. Mevcut araştırmanın amacı kadın cinayetlerinin etkisini psikolojik bir bağlamda çok boyutlu olarak incelemektir.

Kadın cinayetleri toplumsal bir problemdir ve devlet mekanizmalarının bu probleme yönelik önlem almaması, kadın cinayetleri ile mücadele için kaynak oluşturmaması bu cinayetleri önemli ölçüde, olumsuz yönde etkilemektedir (Mandel, 2009; Taşkın, 2022). Kadınların istihdam oranındaki azalma kadın cinayetlerini artırmaktadır. Dolayısıyla kadın iş gücünün artırılması, kadınların ekonomik anlamda gelişmesi ve özgürleşmesi kadın cinayetlerini önlemedeki temel hususlardan biridir (Anavatan ve Kayacan, 2023).

Toplumsal cinsiyet temelli şiddet ve kadına yönelik sağlık politikaları nedeniyle devletlerin de örtük bir şekilde kadın cinayetlerine katkısı bulunmaktadır. Başarısız kürtaj girişimleri sonucunda her sene yüzlerce kadın yaşamını yitirmektedir (Russell, 2008). Kadın cinayetlerinin önlenmesi için toplu eylemler en etkili yöntemlerden biridir (Wright ve ark., 1990). Toplu eylemler sonucunda cinsiyet eşitsizliğinin azalması ve değişime yönelik politikaların oluşması sağlanmaktadır. Oy kullanmak, ev içerisinde ya da işte eşitlik kazanabilmek amacıyla pek çok kadın toplu eylemlere yönelmektedir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde kadınlar ölüm tehdidi altındayken temel hak ve özgürlükleri için mücadele etmektedir (Radke ve ark., 2016). Toplumsal cinsiyetçilik ise kadın hareketinin önündeki en büyük engellerden biridir (Becker ve Wright, 2011; Radke ve ark., 2016).

Toplumsal cinsiyet, kadın ve erkeğin biyolojik cinsiyetinin yanı sıra cinsiyetin psikolojik, sosyolojik etkilerini ifade etmektedir. Toplumsal cinsiyet, cinsiyet rolleri ve cinsiyet normlarını da kapsamaktadır (Deaux, 1985). Toplumsal cinsiyetçilik ise cinsiyet temeline dayanan olumsuz tutum ve ayrımcılık olarak tanımlanmaktadır (Briffault, 1990). Toplumsal cinsiyetçilik aynı zamanda bir önyargı türüdür. Toplumsal cinsiyetçilik düşmanca cinsiyetçilik ve korumacı cinsiyetçilik olarak ikiye ayrılmaktadır (Allport, 1954; Glick ve Fiske, 1996).

Düşmanca cinsiyetçilik, kadınların ekonomik, politik ve yasal alanlarda yer almasını kısıtlamaktadır. Düşmanca cinsiyetçilik, kadınların feminist ideoloji yoluyla erkekleri kontrol ettiği ya da cinsel baştan çıkarma yoluyla erkekler üzerinde etki sahibi olduğu varsayımına dayanarak kadınlara karşı düşmanca tutumların sergilenmesidir (Glick ve Fiske, 1996). Düşmanca cinsiyetçiliğe maruz kalan kadınların özgüveni olumsuz yönde etkilenmektedir (Dardenne ve ark., 2007). Düşmanca cinsiyetçilik açıkça düşmanca tutumları, fiziksel, cinsel sözel şiddeti içermektedir. Kadınların dezavantajlı grup olarak tanımlanmasına sebep olmaktadır (Glick ve Fiske, 1996).

Korumacı cinsiyetçilik, olumlu tonda algılanmaktadır. Kadınlara yardım etme, yakınlık arama gibi davranışları içermesine rağmen kadınları kısıtlı rollere mahkum etmektedir. Kadınlar, erkekler tarafından korunması gereken ve erkeklerin daimi desteğine ihtiyaç duyan zayıf, beceriksiz ama sıcak bireyler olarak betimlenmektedir. Korumacı cinsiyetçilik kadınların ev içi rollerle sınırlandırılması için rasyonel oluşturmaktadır (Glick ve Fiske, 1996). Korumacı cinsiyetçiliğe göre erkek kadına göre daha üstündür (Dardenne ve ark., 2007). Korumacı cinsiyetçilik, düşmanca cinsiyetçiliğin aksine kadın olmanın avantajlı olduğu algısını yaratmaktadır. Korumacı cinsiyetçilik kadın olmanın ayrıcalıklı olduğu vurgusunu taşıdığından kadınları toplu eylem ve kadın hareketinden uzaklaştırmaktadır (Becker ve Wright, 2011). Korumacı cinsiyetçilik heteroseksüel yakınlık, cinsiyetler arası tamamlayıcı farklılaşma ve koruyucu ataerkillik olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır (Glick ve Fiske, 1996).

Kadınlar cinsiyetçilik karşısında farklı tepkiler vermektedir. Kadınların cinsiyetçiliğe verdiği tepkiler farkındalık düzeyi ile ilişkilidir. Farkındalık düzeyi düşük olduğunda cinsiyetçilik karşısında kadınlar, cinsiyetçi sistemi kabullenme ya da meşrulaştırma eğilimindedir. Farkındalık düzeyi yüksek olduğunda bile kadınlar suskunlaşma eğiliminde olabilirler (Sakallı, 2021). Özellikle geleneksel rolleri benimseyen kadınlar, kendini kötü hissetme, enerjiyi boşa harcama, ilişkilerinin sona ermesinden korkma gibi gerekçelerle kendini suskunlaştırmayı tercih edebilmektedir (Hyers, 2007; Swim ve ark., 2001). Cinsiyetçiliğe karşı aktif bir duruş sergilemek ve cinsiyetçiliğe tepki göstermek feminist kimlik ile ilişkilidir (Swim ve Hyers, 1999). Feminist ideolojiye sahip kadınlar cinsiyetçiliğe tepkilerini kolektif harekete katılarak göstermektedir. Kolektif hareket cinsiyet eşitsizliğini azaltmanın en etkili yollarından biridir. Böylelikle cinsiyet eşitsizliğini değiştirmek için politik bir hareket yürütülebilir (Radke ve ark., 2016).

Cinsiyetçilik karşısında kadın hareketine yönelmek için öfke önemli bir motivasyon kaynağıdır (Radke ve ark., 2016). Cinsiyetçilik kadınları dezavantajlı bir biçimde konumlandırarak eşitsizlik yaratmakta ve kadınların sosyal, psikolojik, ekonomik anlamda engellenmesine sebep olmaktadır. Cinsiyetler arası eşitsizlik ve engellenmişlik ise öfke ile ortaya çıkmaktadır. Kadınlar erkekler ile kıyaslandığında daha yüksek düzeyde cinsiyetçilik ile karşılaştığı için cinsiyetçilikten daha olumsuz etkilenmekte ve daha çok öfkelenmektedir (Swim ve ark., 2001; Szymanski ve ark., 2009). Cinsiyetçilik karşısında öfke ortaya çıktığında kadınlar kendilerine karşı yapılan cinsiyetçiliğe itiraz etmekte ve kendi haklarını savunmak için çaba göstermektedir (Radke ve ark., 2016).

Kadınlarda olumsuz olarak değerlendirilen öfke, korku gibi duygular, duygu düzenleme ile birleştiğinde feminizm ve kolektif kadın hareketi için motivasyon kaynağı olarak karşımıza çıkmaktadır (Blais, 2023). Toplumsal cinsiyet rolleri doğrultusunda şekillenen kadınlara ve erkeklere özgü duygu normları bulunmaktadır (Fischer, 1993). Kadınlar, güçsüz olarak atfedilen üzüntü, hayal kırıklığı gibi duygularla özdeşleştirilirken erkekler güçle, otorite ile ilgili duygularla özdeşleştirilmektedir (Timmers ve ark., 2003). Kadınlar güçsüz gözükten duygularla eşleştirilse bile korumacı cinsiyetçilik ile paralel biçimde kadınların duyguları olumlu bir tonda algılanmaktadır (Viki ve Abrams, 2003). Kadınlar sosyal çevreye karşı olumlu duygular göstermediği takdirde istenmeyen toplumsal tepkiler ile karşı karşıya gelmektedir (Stoppard ve Gunn Gruchy, 1993). Kadınlar, ev içi rollere uygun olacak şekilde ‘anne’ ‘eş’ olarak kabul gördüğünden şefkat ve vicdan gibi olumlu duygulardan sorumlu tutulmaktadır (O’Brien, 2007).

Ayrımcılığa maruz kalmak, sosyal çevre ya da toplum tarafından dışlanmak travmatik strese sebep olmaktadır (Adams, 1990; Herman, 2007). Travmatik stres ve cinsiyetçilik birbirleri ile ilişkili kavramlardır. Her gün karşılaşılan ve fiziksel şiddet içermeyen cinsiyetçilik de travma sonrası stres bozukluğu ile ilişkilendirilmektedir (Berg, 2006). Bu doğrultuda travmatik yaşam olayın çerçevesi şiddet içermeyen

gündelik cinsiyetçiliği de içine alacak şekilde güncellenebilir (Berg, 2006). Cinsiyet temelli şiddet, kadınların kendilerine yönelik ve diğer kadınlara yönelik algısında değişikliğe yol açtığından, dünyaya dair inanç ve değerlerini negatif biçimde etkilediğinden travmatik strese neden olmaktadır (Cherry ve Wilcox, 2021). Bu doğrultuda mevcut araştırmada cinsiyetçiliğin bir sonucu olarak kadın cinayetleri olgusu travmatik stres, cinsiyetçilik ve duygulanım ekseninde incelenmiştir. Bu inceleme kadın örneklem üzerinde yürütülmüştür.

Çalışmanın temel amacı cinsiyetçiliğin en ağır sonuçlarından biri olan kadın cinayetlerinin kadınları nasıl etkilediğini incelemektir. Bu kapsamda çalışmanın hipotezleri I. Kadın cinayetleri ile karşılaşan kadınlarda öfke artacaktır. II). Kadın cinayetleri ile karşılaşan kadınlarda negatif duygu artacaktır. III) Kadın cinayetleri ile karşılaşan kadınların korumacı ve düşmanca cinsiyetçilik puanlarında azalacaktır. IV) Kadın cinayetleri ile karşılaşan kadınların travmatik stres puanları artacaktır.

Yöntem

Katılımcılar

Araştırmanın katılımcıları 18-35 yaş aralığında 96 kadın katılımcıdan oluşmaktadır (Ort= 21.14, S=4.25). Katılımcılar Kayseri’de bulunan bir vakıf üniversitesinin Psikoloji Bölümü öğrencilerinden oluşmaktadır. Katılımcı sayısını hesaplamak üzere G Power analizi kullanılmıştır. Yapılan analize göre 80 güç, .05 hata payı ve .30 etki büyüklüğü için 90 katılımcının yeterli olduğu bulunmuştur. Bu amaç doğrultusunda araştırmaya 105 kişi dahil edilmiştir. Araştırma iki aşamadan oluştuğu için her iki aşamayı tamamlayan 96 katılımcı istatistiksel analize dahil edilmiş ancak ikinci aşamaya katılmayan 9 kişinin verileri analizden çıkartılmıştır. Katılımcılara ilişkin romantik ilişki, gelir düzeyi, yaşamlarının büyük çoğunluğunun geçtiği yer, eğitim düzeyi bilgilerinden oluşan sosyo demografik profil Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1

Katılımcıların Sosyo Demografik Profili

SED	N	%
Çok düşük	2	2.1
Düşük	4	4.2
Orta	65	68.4
Yüksek	22	23.2
Çok Yüksek	2	2.1
YGY	N	%
Büyükşehir	56	58.3
Şehir	30	31.3
İlçe	9	9.4
Köy	1	1.0
Romantik İlişki	N	%
Evet	39	40.6
Hayır	57	59.4
Yaş	M	S
	21.14	4.25

YGY: Yaşamın büyük çoğunluğunun geçtiği yer, SED: Sosyoekonomik düzey

Veri Toplama Araçları

Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği (ÇCDCÖ): Glick ve Fiske (1996) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, 0 (kesinlikle katılmıyorum) ve 5(kesinlikle katılıyorum) arasında puanlandırılmış 6'lı likert tipi bir ölçektir. 22 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puan, korumacı ve düşmanca cinsiyetçilik puanlarının yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin korumacı cinsiyetçilik alt boyutu; cinsiyetler arası tamamlayıcı farklılaştırma, koruyucu ataerkillik, heteroseksüel yakınlık ve olmak üzere üç faktörden oluşmaktadır. Düşmanca cinsiyetçilik alt boyutu tek faktörden oluşmaktadır. Ölçekte ters madde bulunmamaktadır. Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması Sakallı Uğurlu (2002) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin bütünü için Cronbach $\alpha = .85$ 'tir. Mevcut araştırmada ölçeğin düşmanca cinsiyetçilik alt boyutu için Cronbach $\alpha = .88$; korumacı cinsiyetçiliğin alt boyutları olan koruyucu ataerkillik, cinsiyetler arası tamamlayıcı farklılaşma ve heteroseksüel yakınlık için Cronbach $\alpha = .59$ ile $.76$ arasında değişmektedir.

Travma Sonrası Stres Bozukluğu Kontrol Listesi (TSSBKL): Ölçek, travma sonrası stres bozukluğu belirtilerini ölçmektedir. 5'li likert tipi bir ölçektir ve toplam 20 maddeden oluşmaktadır. Yeniden deneyimleme, olumsuz değişiklikler, kaçınma ve aşırı uyarılma olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin orijinal formu 2016 yılında geliştirilmiş (Bovin, ve ark., 2016) ve Türkçe geçerlik-güvenirlik çalışması yapılmıştır (Boysan, ve ark., 2017). Ölçeğin alt boyutları için hesaplanan Cronbach α değeri $.64$ ve $.78$ arasında değişmektedir. Mevcut araştırmada ölçeğin Cronbach α değeri $.93$ olarak hesaplanmıştır.

Durumluk Öfke Ölçeği (DÖÖ): Spielberger (1988) tarafından geliştirilmiştir. Durumluk öfke ve sürekli öfke olmak üzere iki formdan oluşmaktadır ve kişinin öfke düzeyini ölçmektedir. Her iki form da 10'ar maddeden oluşmaktadır ve 4'lü likert tipi ölçeklerdir. Mevcut araştırmada Durumluk Öfke Ölçeği formu kullanılmıştır (Cankaradaş ve Şalcıoğlu, 2021). Durumluk Öfke Ölçeği tek faktörden oluşmaktadır. Durumluk Öfke Ölçeği için hesaplanan Cronbach α değeri $.93$ ve geçerlik katsayısı $.39$ 'dur (Spielberger, 1988). Mevcut araştırmada hesaplanan Cronbach $\alpha = .93$ 'tür.

Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği (PANAS): Watson ve arkadaşları tarafından geliştirilmiştir (1988). Gençöz (2000) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. 20 maddeden oluşan 5'li likert tipi bir ölçektir. Ölçek, negatif duygu ve pozitif duygu olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Negatif duygu ve pozitif duygu faktörleri için sırasıyla Cronbach α değerleri $.83$ ve $.86$ olarak hesaplanmıştır. Mevcut araştırmada pozitif duygu alt boyutu için hesaplanan Cronbach $\alpha = .86$ ve negatif duygu alt boyutu için Cronbach $\alpha = .87$ 'dir.

Demografik Bilgi Formu (DBF): Demografik bilgi formunda katılımcıların yaş ve cinsiyet bilgileri açık uçlu biçimde yer almaktadır. Katılımcıların sosyo ekonomik düzeyleri, eğitim düzeyleri, likert tipi olmak üzere 5 düzeyde ölçülmüştür. Katılımcıların romantik ilişkileri evet hayır olmak üzere kategorik şekilde ölçülmüştür.

İşlem

Çalışma için Medipol Üniversitesi Sosyal Bilimler Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'ndan izin alınmıştır(E-43037191-604.01.01-12658). Katılımcılara çalışmanın herhangi bir aşamasında rahatsızlık duymaları durumunda ayrılacaklarına dair bilgilendirme, onam formu aracılığıyla sunulmuştur. Çalışma sonrasında oluşabilecek herhangi bir soru ya da rahatsızlık durumu için araştırmacının iletişim bilgileri yine bilgilendirilmiş onam formunda yer almaktadır.

Ders sorumluları tarafından psikoloji bölümü öğrencilerine ulaşılmıştır. Araştırmada ön test son test deseni kullanıldığından veri toplama süreci iki aşamalı olacak şekilde gerçekleştirilmiştir. Araştırma Psikoloji bölümü laboratuvarında yürütülmüştür. 96 katılımcı 10 farklı oturumda deneyin ilk aşamasını tamamlamıştır. Katılımcılar laboratuvarında bulunan bilgisayarlar aracılığıyla ölçekleri doldurmuştur. Araştırmanın ilk aşamasında katılımcılara sırasıyla Bilgilendirilmiş Onam Formu, Demografik Bilgi Formu, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği, Travma Sonrası Stres Bozukluğu Kontrol Listesi, Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeği, Durumluk Öfke Ölçeği sunulmuştur.

İlk ölçümden 48 saat sonra katılımcılar yeniden laboratuvara gelmiştir. Laboratuvarında bulunan projeksiyon aracılığıyla katılımcılara kadın cinayetlerine ilişkin belgesel izletilmiştir. Belgesel 720 mp görüntü kalitesinde 5 dakika 12 saniye süren bir videodan oluşmaktadır. BBC News'in Youtube kanalından alınmıştır. Belgeselin dili Türkçe'dir ve yine Türkçe altyazı içermektedir. Belgesel silahla vurulduktan sonra hayatta kalan bir kadının hayatını içermektedir. Kadın, eski sevgilisinin silahlı saldırısı sonucunda fiziksel engellilik yaşamaktadır. Kadının kız kardeşi de sevgilisi tarafından öldürülmüştür. Videoda kadının kendisi, yaşadığı zorlukları anlatmakta ve kadın cinayetlerine yönelik eleştirilerde bulunmaktadır (BBC News, 2020). Katılımcıların videodan nasıl etkilendiğini anlamak üzere video manipülasyonundan hemen sonra katılımcılara sırasıyla Durumluk Öfke Ölçeği, Pozitif ve Negatif Duygular Ölçeği, Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği, Travma Sonrası Stres Bozukluğu Kontrol Listesi sunulmuştur. Ölçümlerin tamamlanmasından sonra katılımcılar araştırmanın amacına yönelik bilgilendirilmiş ve olası bir rahatsızlık koşuluna araştırmacı ile iletişime geçebilecekleri duyurulmuştur.

Bulgular

Video manipülasyonun etkisini saptamak için bağımlı gruplar için t test kullanılmıştır. Analiz sonucuna göre videodan önce alınan öfke ($Ort = 16.41 \pm 8.10$) puanları ve videodan sonra alınan öfke puanları ($Ort = 26.04 \pm 8.09$) anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır ($t = -10.80, sd = 95, p < .001$). Pozitif duygu ($Ort = 34.18 \pm 8.70$) video sonrasında ($Ort = 30.26 \pm 8.62$) anlamlı düzeyde azalmıştır ($t = 4.24, sd = 95, p < .001$). Negatif duygu ($Ort = 19.81 \pm 8.13$) son ölçümde ($Ort = 33.09 \pm 8.21$) artış göstermiştir ($t = 12.95, sd = 95, p < .01$). Düşmanca cinsiyetçilik düzeyi başlangıçta daha yüksek seviyede iken ($Ort = 28.52 \pm 11.00$) video sonrasında ($Ort = 22.88 \pm 10.69$) düşüş göstermiştir ($t = 7.69, sd = 95, p < .001$). Koruyucu ataerkillik, ön test ölçümünden ($Ort = 11.51 \pm 5.00$) son test ($Ort = 12.67 \pm 5.65$) ölçümüne artış göstermiştir ($t = -3.94, sd = 95, p < .001$). Cinsiyetler arası tamamlayıcı farklılaşma ön test ölçümünden ($Ort = 9.88 \pm 3.68$) son test ölçümüne ($Ort = 11.27 \pm 4.43$) artış göstermiştir ($t = -3.97, sd = 95, p < .001$). Travma sonrası stres bozukluğu kontrol listesi ölçeğinin hiçbir alt boyutu için değişim gözlenmemiştir. Bulgular Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2

Bağımlı Gruplar İçin t Test Analizi Sonuçları

Değişkenler	Ön test		Son test		sd	t
	Ort	±	Ort	±		
Öfke	16.41	8.10	26.04	8.09	95	-10.80**
Pozitif Duygu	34.18	8.70	30.26	8.62	95	4.24**
Negatif Duygu	19.81	8.13	33.09	8.21	95	-12.95*
DC	28.52	11.00	22.88	10.69	95	7.69**
KA	11.51	5.00	12.67	5.65	95	-3.94**
CATF	9.88	3.68	11.27	4.43	95	-3.97**

** $p < .001$, * $p < .01$, DC: Düşmanca cinsiyetçilik, KA: Koruyucu ataerkillik, CATF: Cinsiyetler arası tamamlayıcı farklılaşma

Değişkenlerin birbirleri ile ilişkisini saptamak amacıyla son test ölçümü esas alınarak korelasyon analizi yürütülmüştür. Bulgulara göre öfke, travma sonrası stres bozukluğunun tüm alt boyutlarıyla ilişkili bulunmuştur. Öfke, yeniden deneyimleme ($r = .241$, $p < .01$), olumsuz değişiklikler ($r = .336$, $p < .01$), aşırı uyarılma ($r = .352$, $p < .01$) ve kaçınma ($r = .289$, $p < .01$) ile olumlu yönde ilişkili bulunmuştur.

Negatif duygu, travma sonrası stres bozukluğunun tüm alt boyutları ile ilişkilidir. Negatif duygular, kaçınma ($r = .410$, $p < .01$); yeniden deneyimleme ($r = .422$, $p < .01$); aşırı uyarılma ($r = .485$, $p < .01$) ve olumsuz değişiklikler ($r = .488$, $p < .01$) ile pozitif yönde ilişkilidir. Bununla birlikte negatif duygu, öfke ($r = .590$, $p < .01$) ve cinsiyetçiliğin alt boyutlarından olan koruyucu ataerkillik ($r = .210$, $p < .05$) ile de pozitif yönde ilişkilidir.

Travma sonrası stres bozukluğunun alt boyutu olan aşırı uyarılma, korumacı cinsiyetçiliğin alt boyutları olan koruyucu ataerkillik ($r = .286$, $p < .01$) ve heteroseksüel yakınlık ($r = .244$, $p < .05$) ile pozitif yönde ilişkilidir. Korelasyon analizine ilişkin bulgular Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3

Son Test Ölçümüne Göre Değişkenlerin Korelasyon Analizi Sonuçları

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
DC	.78**										
HY	.55**	.79**									
KA	.58**	.63**	.86**								
CATF	.32**	.49**	.51**	.66**							
YD	.08	.14	.16	.10	.73**						
K	-.00	.06	.05	.06	.68**	.59**					
OD	.15	.11	.13	.15	.63**	.63**	.75**				
AU	.12	.24*	.29**	.13	.65**	.55**	.77**	.73**			
Ofke	.16	.18	.10	.16	.24*	.29**	.34**	.35**	.42**		
PD	.03	.00	.00	.15	.03	.03	-.07	.02	.17	.45**	
ND	.18	.15	.21*	.11	.42**	.41**	.49**	.48**	.59**	-.09	.24**
Ort	22.87	10.72	12.67	11.27	14.76	6.01	18.34	15.23	26.04	30.26	33.09
SS	10.69	5.30	5.65	4.43	4.32	1.86	6.60	5.65	8.09	8.62	8.21

DC: Düşmanca cinsiyetçilik; HY: Heteroseksüel Yakınlık; KA: Koruyucu Ataerkillik; CAFT: Cinsiyetler arası tamamlayıcı farklılaşma; YD:Yeniden deneyimleme; K:Kaçınma ;OD: Olumsuz değişiklikler; AU:Aşırı uyarılma;TSBT: Travma sonrası stres bozukluğu toplam PD: Pozitif duygu; ND: Negatif duygu; ** $p < .01$ * $p < .05$, Diyagonal ise aynı maddenin ön test ve son test değerleri arasındaki korelasyonu ifade etmektedir.

Tartışma

Mevcut araştırmanın amacı kadın cinayetlerinin kadınlara olan etkisini cinsiyetçilik, travma ve duygulanım kavramları çerçevesinde açıklamaktır. Bu amaç doğrultusunda araştırmaya yalnızca kadın katılımcılar dahil edilmiştir. Katılımcıların cinsiyetçilik, travma ve duygulanım düzeyleri puanlandırılmış ve ardından katılımcılara kadın cinayetlerine ilişkin belgesel şeklinde bir video sunulmuştur. Video sonrasında katılımcıların duygulanım, travma ve cinsiyetçilik puanları yeniden ölçülmüş ve değerlendirilmiştir.

Katılımcı sayısı, G power analizine göre hesaplanmıştır. Araştırmada deneysel desen ve tekrarlı ölçüm kullanıldığından istatistiksel olarak yeterli düzeyde katılımcıya ulaşılmıştır. Ancak katılımcı sayısının 96 kişiyle sınırlı olması, çalışmanın dış geçerliliğini ve genellenebilirliğini azaltmaktadır. Katılımcıların yalnızca kadınlardan oluşması, cinsiyetçiliğin karıştırıcı etkisini (Burgess ve Borgida, 1999) tek düzeyde sabit tutmaktadır. Katılımcıların geçmiş cinsel travma öykülerinin alınması, travmatik stres düzeyi için alınan ön test ölçümü ve son test ölçümü arasındaki farkı açıklamak ve uç verilerin araştırmadan dışlamak için önemli bir kaynaktır. Mevcut araştırmada alınan ölçümlerde katılımcıların cinsel travma geçmişlerinin olmadığı gözlenmiştir. Ayrıca çalışmaya yalnızca Kayseri'de bulunan bir vakıf üniversitesinin Psikoloji Bölümü öğrencilerinden oluşması nedeniyle genellenebilirlik açısından sınırlı olabilir. Farklı şehirlerden ve çeşitli üniversitelerden daha heterojen örneklemle yapılacak gelecekteki araştırmalar, sonuçların dış geçerliliğini artırabilir. Üniversite öğrencileri örnekleme, hem genç kadınları hem de eğitim düzeyi yüksek kadınları temsil etmektedir. Bu durum çalışmanın genellenebilirliğini azaltmaktadır.

Araştırmada kullanılan ölçeklerden çelişik duygulu cinsiyetçilik ölçeği katılımcıların diğerlerine karşı cinsiyetçilik düzeyini değerlendirmektedir. Ancak katılımcıların kendi hayatlarında, bir kadın olarak maruz kaldıkları cinsiyetçiliği ölçmemektedir. Cinsiyetçiliği hem maruz bırakan hem de maruz kalan perspektifiyle incelemek çalışmadaki katılımcıların kadın cinayetlerini değerlendirmesinde etkili olabilir. Dolayısıyla cinsiyetçiliğe maruz kalan perspektifinin çalışmada eksik olması, araştırmanın kısıtlılıklarından biri olarak değerlendirilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçeklerden bir diğeri olan travma sonrası stres bozukluğu ölçeği, sosyal araştırmalardan ziyade daha çok tanı, tedavi, psiyatri alanında kullanılmaktadır. Bu sebeple katılımcıların travmatik bilişlerini, duygu ve düşüncelerini ölçmede yetersiz kalmıştır (Bovin ve ark., 2016). Bu sebeple de katılımcıların travmatik stresindeki olası bir artış saptanamamış olabilir.

Travma sonrası stres bozukluğu kontrol listesinin alt boyutu olan aşırı uyarılma, korumacı cinsiyetçiliğin koruyucu ataerkillik ve heteroseksüel yakınlık alt boyutları ile pozitif yönde ilişkilidir. Bu bulgu alan yazını ile uyumaktadır (Berg, 2006; Gabínio ve ark., 2018; Midolo ve ark., 2020). Travma belirtileri korumacı cinsiyetçilik ile pozitif yönde ilişkilidir. Cinsiyet normları ile korumacı cinsiyetçilik ile iç içe geçmiş iki kavramdır (Kira ve ark., 2012). Korumacı cinsiyetçilik dolayısıyla kadınların eğitim, iş fırsatları, sağlık gibi imkanlara erişimi sınırlandırılmış, cinsiyet temelli beklentiler sebebiyle kısıtlanmıştır. Kadınların psikolojik sağlığı cinsiyet dolayısıyla uygulanan değersizleştirme ve ayrımcılık sebebiyle olumsuz etkilenmektedir (De la Torre-Perez ve ark., 2022). Kimliği hedef alan cinsiyetçilik gibi ayrımcılık biçimlerinde kişiler bu ayrımcılığı içselleştirme eğilimindedir. Bu sebeple kadınlara uygulanan korumacı cinsiyetçilik kadınların kendilerine uygulanan cinsiyetçiliği içselleştirmesine sebep olarak kadınları negatif yönde etkilemekte ve travmatik stresin artmasına neden olmaktadır (Kira ve ark., 2015).

Travmatik stresin yeniden deneyimleme, aşırı uyarılma, olumsuz değişiklikler alt boyutları ile korumacı cinsiyetçiliğin alt boyutu olan heteroseksüel yakınlığın olumlu yönde ilişkili olmasının diğer olası nedeni, travmaya neden olan şiddet failinin çoğunlukla yakın çevredeki erkeklerden gelmesidir (Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, 2023). Bu nedenle travmatik stres belirtileri deneyimleyen kadınların heteroseksüel yakınlığı savunan kadınlar olduğu gözlenmiştir.

Travmatik bir belirti olan aşırı uyarılmanın, koruyucu ataerkillik boyutu ile olumlu yönde ilişkili olmasının önemli bir sebebi, kadınların şiddetten korunmak için koruyucu ataerkiye yönelmesine rağmen zaten şiddetin büyük çoğunluğunun ataerkiden gelmesidir. (Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, 2023). Bu nedenle korumacı cinsiyetçiliği savunan kadınlar şiddetin olası faillerine daha yakın durduklarından travmaya karşı daha savunmasız bir konumdadır.

Travma ve cinsiyetçilik ilişkisinde bir nedensellik söz konusu olmadığından bu ilişkiyi anlamak üzere daha sistematik ve uzun vadeli bir şekilde inceleme yapılması gerekmektedir. Bununla birlikte travma hem cinsiyetçilik ile (Midolo ve ark., 2020) hem de öfke ile pozitif yönde ilişkili olduğu için öfkeye sebep olan ve sistematik biçimde uygulanan cinsiyetçiliğin daha uzun bir periyotta travma semptomlarına neden olabileceği düşünülmektedir.

Travma puanları ve öfke puanları pozitif yönde ilişkilidir. Bu bulgu literatür ile tutarlıdır (Orth ve Wieland, 2006; Orth ve ark., 2008; Olatunji ve ark., 2010; Mchugh ve ark., 2012; Cankardaş ve Şalcıoğlu, 2021). Öfke patlamaları, aşırı uyarılma ve irkilme DSM 5'te Travma sonrası stres bozukluğunun tanı kriterleri arasında yer almaktadır (American Psychiatric Association, 2013). Katılımcıların travmatik stres puanları video manipülasyonundan önce ve sonra anlamlı düzeyde artmamasına rağmen öfke ile beraber artış göstermiştir. Cinsiyetçilik sonucunda ortaya çıkan kadın cinayetleri öfkeye sebep olduğu için kadın cinayetlerinin uzun vadede öfkeyle ilişkili olarak travmatik stres belirtilerine de sebep olabileceği düşünülmektedir.

Öfke ve negatif duygu pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. Bu bulgu önceki araştırmalarla tutarlıdır (Stoeber ve ark., 2014; Ng ve ark., 2019). Kadınlar sosyal normlar doğrultusunda destekleyici ve şefkatli olmaya yönlendirilseler de herkes gibi ve negatif duygu ve öfke taşımaktadır. Öfke ve negatif duygu, kadınlarda içe dönerek depresyon, ruminasyon ve kaygı gibi pek çok istenmeyen sonuç doğurmaktadır (Ross ve Van Willigen, 1996; Stoia- Caraballo ve ark., 2008).

Katılımcıların düşmanca cinsiyetçilik puanı video manipülasyonundan sonra anlamlı düzeyde azalma göstermiştir. Kadınların diğer kadınlara yönelik düşmanca tutumları azalmıştır. Video içeriğinde kadınlar birbirleri için bir destek kaynağı olarak tanımlanmış ve kadınların birbirlerine yardım eden kahramanlar olduğu vurgulanmıştır. Bu sebeple kadınlarda düşmanca tutumların azaldığı söylenebilir. Buna ek olarak video içeriğinde kadına şiddetin yaşanmış bir sonucu sunulmaktadır. Şiddete yönelik farkındalık kazanan kişiler şiddeti sonlandırmak için daha aktif bir tutum izlediklerinden (Erükçü-Akbaş ve Karataş, 2020) videodan sonra katılımcıların düşmanca cinsiyetçilikleri azalmış olabilir. Kadınların birbirlerine olan düşmanca tutumu yakınlık kurmayı, benlik saygısını öz yeterliliği ve hayat doyumunu olumsuz bir biçimde etkilediği için, katılımcıların düşmanca cinsiyetçiliğin azalması olumlu yönde değerlendirilmiştir. Kadınların hemcinslerine yönelik uyguladığı cinsiyetçilik ataerkil sistemin devamlılığını sağlamakta, kadınların dezavantajlı grup niteliğinde sınırlandırılmasına ve kadınlar üzerindeki baskının süreklilik kazanmasına yol açmaktadır (Okpala, 2022). Kadınların düşmanca cinsiyetçilik düzeyi şiddeti kabul etmekle de yakından ilişkilidir, Kadınların topluluk halinde gelişmesini ve ilerlemesini engellemektedir. Düşmanca cinsiyetçilik kadınların yaptığı işlerin diğer kadınlar tarafından küçümsenmesine neden olmaktadır (Cowan ve ark., 1998; Faniko ve ark., 2021). Sonuç olarak mevcut araştırmadaki kadınların diğer kadınlara yönelik düşmanca cinsiyetçiliklerinin azalması, kadınları olumlu yönde etkileyen ve dayanışma tesis eden bir bulgu olarak nitelendirilmiştir.

Katılımcıların korumacı cinsiyetçilik puanları video manipülasyonundan sonra artış göstermiştir. Bu bulgu yeni araştırmalara zemin hazırlamaktadır. Korumacı cinsiyetçilik kadın hareketini engelleyen faktörlerden biri olarak değerlendirilmektedir. Ancak bu bulgu erkeklerin kadınlara karşı uyguladığı korumacı

cinsiyetçilik için geçerlidir (Becker ve Wright, 2011). Kadınların hemcinslerine karşı sergilediği korumacı cinsiyetçilik tam ters bir etki ile kadınların birbirine destek ve yardım sağlaması anlamına gelebilir. Bununla paralel olarak kadınların kadınlara uyguladığı düşmanca cinsiyetçilik kadın hareketini baltalarken (Okpala, 2022), erkeklerin kadınlara uyguladığı düşmanca cinsiyetçilik kadın hareketi için kamçılanma yaratmaktadır (Becker ve Wright, 2011). Dolayısıyla hem erkeklerin hem de kadınların uyguladığı cinsiyetçilik kadınlar üzerinde farklı etkilere sebep olabilmektedir.

Korumacı cinsiyetçilik, cinsiyetler arası tamamlayıcı farklılaşma, koruyucu ataerkillik ve heteroseksüel yakınlık olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır (Glick ve Fiske, 1996). Çalışmada katılımcıların, kadın cinayetleri ile ilişkili video izledikten sonra heteroseksüel yakınlık puanlarında bir değişim gözlenmemiştir ($p>.05$). Ancak katılımcıların koruyucu ataerkillik puanlarında artış gözlenmiştir. Bu bulgu göstermiştir ki kadınlar, kadın cinayetleri ile karşılaştığında yine ataerkiden yardım ve koruyuculuk talep etmektedir. Buradaki dilemma, cinsiyete dayalı şiddet karşısında kadınların erkeklerden yardım talep etmesidir. Çünkü cinsiyete dayalı şiddet zaten erkekler tarafından kadınlara uygulanmaktadır. Diğer bir deyişle erkeklerden gelen şiddet karşısında yine erkeklerden yardım istemek bu durumu kısır döngüye sokmaktadır. Kadınları aktif bir çözüm arayışından ziyade pasif bir konuma getirmektedir. Eğer sorun erkeklerden gelen şiddetse bu sorunun çözümü yine şiddetin kaynağı olan erkekler olamaz.

Video manipülasyonu sonrasında, kadınların cinsiyetler arası tamamlayıcı farklılaşma puanları da artmıştır. Kadınların cinsiyet rollerini benimsemesi, onlara güven vaat etmektedir (Hammond ve Overall, 2013). Bu sebeple kadın cinayetleri içeren video ile karşılaşmak, güvenlik ihtiyacını artırdığından kadınlar tamamlayıcı cinsiyet rollerine yönelmiş gibi gözükmemektedir.

Katılımcıların öfke puanları video manipülasyonundan sonra artış göstermiştir. Öfke duygusu özellikle feminizm ve feminist kimlik inşası için önemli bir konumdur (Hercus, 1999). Baskıcı sistem ve kişilere karşı kadınlar öfke duygusu ile korunmaktadır. Baskı karşısında öfke, toplumsal değişim için bir kaynak olarak değerlendirilmektedir (Traister, 2018). Öfke duygusu kadınlar için marjinalleştirilmektedir çünkü sosyal normların dışında kalmaktadır, bu sebeple de feminist hareketin çekirdeğini oluşturmaktadır. Öfke duygusu kadınlar ataerkiye yönelik farkındalık kazandığında ortaya çıkmakta ve kadınları hak ve özgürlük kazanımı yönünde motive etmektedir (Carver ve Harmon Jones, 2009; Hercus, 1999;).

Feminist kimlik gelişiminde öfke önemli bir çıkış noktasıdır. Öfke kişinin diğer kadınlarla olan empati düzeyini artırır özdeşim kurmasına olanak sağlar. Öfke duygusu böylelikle özdeşime dönüşür ve kadınlar kendi hayatları için daha aktif rol almayı talep eder. Öfke, kişilerden ziyade sisteme yönelik bir tepki olarak kendini gösterdiği için pozitif anlamda bir büyüme yaşanır. Farkındalıktan temel alan öfke ‘değişim talebine’ dönüşmekte ve kadınları destek ağlarına yöneltilmektedir. Bu dönüşüm sonrasında kadınlar için özgürlük ve güçlenme tesis edilmektedir (McNamara ve Rickard, 1989). Literatür doğrultusunda kadınların video manipülasyonu sonrasında öfkelerinin artması pozitif bir sonuç olarak değerlendirilmiştir. Kadınların artan öfkesi kadın cinayetleri karşısında karşı bir duruşu ifade etmektedir. Öfke kadınların kendini savunma aracı olarak ele alınmıştır. Kadın cinayetleri karşısındaki öfke kadınların dayanışması olarak değerlendirilmiştir.

Katılımcıların pozitif duyguları video manipülasyonundan sonra azalmıştır. Sosyal normlara göre kadınların olumlu tepkiler ve olumlu duygulara sahip olması beklenmektedir (Alexander ve Wood, 2000). Katılımcılarda pozitif duyguların azalması, katılımcıların toplumsal cinsiyet rollerinden geri çekilmesi olarak değerlendirilmiştir. Bununla paralel olarak video manipülasyonundan sonra katılımcıların negatif duygularında artma gözlenmiştir. Öfke, korku gibi negatif atfedilen duygular kadınlara yüklenen sosyal normların dışında kalmaktadır. Genellikle kadınlar ilgi, şefkat gibi pozitif duygularla eşleştirildiği için negatif

duygular kadınlarla ilişkilendirilmemektedir (O'Brien, 2007). Bu olumsuz nitelendirilen duygular kadınları kadın hareketine yöneltmekte ve kadınların hak arayışı için itici bir faktör olarak değerlendirilmektedir. Kontrol hissi ve negatif duygular kadınlarda bulunduğu kadın hareketinin önünü açmaktadır (Blais, 2023). Sonuç olarak kadınlarda negatif duygular değerli ve olumlu sonuçlara sebep olabilmektedir (Teh, 2023).

Video manipülasyonu sonrasında katılımcıların travma sonrası stres bozukluğu puanlarında herhangi bir değişim gözlenmemiştir. Travmatik stresin ortaya çıkması için kişinin doğrudan ya da dolaylı olarak travmatik yaşam olayına maruz kalması gerekmektedir. Travmatik yaşam olayı ise ölüm tehdidiyle karşılaşmak olarak tanımlanmaktadır (American Psychiatric Association, 2013). DSM IV'te travmatik olaya medya yoluyla maruz kalmak da travmatik yaşam deneyimi olarak kabul görmektedir (American Psychiatric Association, 2000). Travmatik strete artış olmamasının olası sebeplerinden biri katılımcılara sunulan videoda doğrudan bir travmatik olay bulunmaması olabilir. Video içeriğinde, kadın cinayetleri birinci elden, mağdur bakış açısıyla anlatılmıştır. Bu içerik travmatik stresin artması için yeterli değildir. Bununla birlikte cinsiyetçilik de kadınlar üzerinde travmatik strese sebep olabilmektedir (Berg, 2006). Katılımcıların maruz kaldığı videoda cinsiyetçiliğin en ağır sonuçlarından biri anlatılmasına rağmen katılımcıların travmatik stres düzeylerinde herhangi bir değişiklik meydana gelmemiştir. Katılımcılar, cinsiyetçiliğin bu şiddet içeren sonucunu bizzat deneyimlemediği ve video yoluyla maruz kaldığı için travma sonrası stres bozukluğu belirtilerinde değişiklik gözlenmemesi şaşırtıcı değildir. Öfkedeki dramatik artış, travma semptomlarından özellikle aşırı uyarılmayı da tetikleyebileceğinden bu hipotezin doğrulanacağı düşünülmüştür. Bulgulara göre öfke ve travmatik semptomlar arasındaki ilişki anlamlı olsa da sunulan video katılımcılarda travmatik strete artışa sebep olmamıştır. Ayrıca araştırmada deneysel desen ve tekrar ölçüm kullanıldığından katılımcı sayısı oldukça sınırlıdır. Katılımcı sayısının artırılması, olası bir travmatik stresin artışını daha iyi saptayabilir. Video sonrasında travmatik stresin artmaması, etik açıdan olumlu bir sonuç olarak değerlendirilmiştir ve psikolojide kadın cinayetleri konusunun daha çok araştırılmasını teşvik etmektedir.

Katılımcıların travmatik stres puanlarında istatistiksel olarak anlamlı olmamasına rağmen yine de bir artış gözlenmiştir. Bu bulgu ışığında kadınlara uygulanan cinsiyetçiliğin ve cinsiyetçiliğin sonucu olarak ortaya çıkan kadın cinayetleri gibi ağır sonuçların uzun vadede kadınlar üzerinde travmatik strese sebep olabileceği vurgulanmaktadır. Cinsiyetçilik ve kadın cinayetlerine odaklanıldığında olumsuz olarak değerlendirilen duyguların kadınların hayatında oldukça işlevsel olabileceği gözlenmiştir. Kadınların duygularının ve cinsiyetçi tutumlarının anlaşılması, kadın cinayetlerine yönelik önleme çalışmalarının yürütülmesi için kadın hareketine ve kadın derneklerine önemli katkılar sunmaktadır. Kadın cinayetlerinin psikolojik etkilerini anlamlandırmak ve daha kapsamlı bilgiler sağlamak için bu alanda daha çok çalışma yapılması önerilmektedir.

Kadına yönelik şiddetin en ağır tablosu kadın cinayetleridir (Beker ve Vilić 2023). Kadın cinayetleri toplumda öfke, çaresizlik ve acı yaratmaktadır. Benzer şekilde mevcut araştırmanın katılımcılarında da kadın cinayetlerine yönelik video sunulduktan sonra öfke ve negatif duygu puanlarının arttığı gözlemlenmiştir. Aynı zamanda katılımcıların düşmanca cinsiyetçilik puanlarının azalması kadınların hemcinslerine karşı desteğinin arttığını ve feminist harekete yönelme potansiyelinin güçlendiğini ortaya koymaktadır. Kadın cinayetlerine medya yoluyla maruz kalan kadınların yardım arama davranışı tetiklenmektedir (Colagrossi ve ark., 2023; Marco ve ark., 2023). Buna rağmen kadın cinayetleri medyada bastırılmaktadır (Santorun ve Arias, 2023). Kadın cinayetlerine yönelik içeriklerin failin bakış açısı ile anlatıldığı ve kadın cinayetlerini meşru gösteren haberler gündemdedir (Formato, 2023). Kadına yönelik şiddette medya temsilleri, bir yandan mağdurların görünürlüğünü artırırken bir yandan da şiddeti normalleştirme riski de taşımaktadır (Aldrete ve ark., 2024;

Fairbairn ve ark., 2023). Bu sebeple medyada kadına yönelik şiddet temsillerinde cinsiyetçi dil kullanımından kaçınılması, şiddet mağdurlarını kimliklerinin gizlenmesi önerilmektedir (İnam ve Şahin, 2020). Ayrıca kadın cinayetleri ve cinsiyete dayalı şiddet haberleri; sosyal, politik ve kültürel bağlamları da içerecek şekilde sunulmalıdır. Böylece mağdura yönelik olumlu tepkiler teşvik edilir, doğru bilgi aktarımı sağlanmış olur. Medya, mağdurun yardım arama ve mağdura yardım sağlama davranışlarına hizmet eden bir araca dönüşür (Aldrete ve ark., 2024). Kadın cinayetlerinin önlenmesi amacıyla bilgilendirme faaliyetleri, kamuoyu tartışmalarının yaygınlaştırılması ve kadınların yardım etme davranışını artırdığı için medyanın tutumunun geliştirilmesi önerilmektedir. Medyadaki bu gelişim, politik ve siyasi ilginin kadına yönelik şiddete eğilmesi ile mümkün gözükmemektedir (Rabello Kras, 2023).

Kaynaklar

- Adams, P. (1990). *Prejudice and exclusion as social traumata*. J. D. Noshpitz ve R. D. Coddington (Ed.), *Stressors and the adjustment disorders* içinde (362-391). John Wiley.
- Aldrete, M., Taşkale, N., Ramirez, E. R. ve Gil Vera, V. D. (2024). Media Representations of Femicide. A Systematic Review of Literature in English and Spanish. *Annals of the International Communication Association*, 48(3), 219-236.
- Alexander, M. G. ve Wood, W. (2000). Women, men, and positive emotions: A social role interpretation. *Gender and emotion: Social psychological perspectives*, 189-210
- Allport, G. W. (1954). *The nature of prejudice*. Addison-Wesley.
- American Psychiatric Association. (2000). *Quick reference to the diagnostic criteria from DSM-IV-TR* içinde (370). Washington, DC: APA.
- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.). <https://doi.org/10.1176/appi.books.9780890425596>
- Anavatan, A. ve Kayacan, E. Y. (2023). Investigation of femicide in Turkey: modeling time series of counts. *Quality & Quantity*, 1-16.
- Aslan, A. ve Kırışkan, İ. (2022). Türkiye’de Kadın Cinayeti Haberlerinin İçerik Analizi(2008-2021). *International Journal of Social Inquiry*, 15(1), 85-104. DOI:10.37093/ijsi.1034519
- Becker, J. C. ve Wright, S. C. (2011). Yet another dark side of chivalry: Benevolent sexism undermines and hostile sexism motivates collective action for social change. *Journal of Personality and Social Psychology*, 101(1), 62.
- Beker, K. ve Vilić, V. (2023). *Femicide in Serbia: Inadequate Judicial Response*. *Gender Competent Public Law and Policies* içinde (131-150). Cham: Springer International Publishing.
- Briffault, R. (1990). *Analar*. (Ş. Yeğin, Çev.). Payel.(Orijinal eserin basım tarihi 1927).
- Berg, S. H. (2006). Everyday sexism and posttraumatic stress disorder in women: A correlational study. *Violence Against Women*, 12(10), 970-988.
- Blais, M. (2023). Fearful or fearless? The impact of fear on feminist activism. *Social Movement Studies*, 1-17.
- kardaş, S. ve Şalcıoğlu, E. Travma Deneyimlemiş Bir Örneklemde Durumluk Öfke Ölçeğinin Türkçe Uyarlama Çalışması. *Psikiyatri Güncel Yaklaşımlar*, 13(Ek 1), 375-387.
- Bovin, M. J., Marx, B. P., Weathers, F. W., Gallagher, M. W., Rodriguez, P., Schnurr, P. P. ve Keane, T. M. (2016). Psychometric properties of the PTSD Checklist for Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders–Fifth Edition (PCL-5) in veterans. *Psychological Assessment*, 28(11), 1379–1391. <https://doi.org/10.1037/pas0000254>

- Boysan, M., Ozdemir, P. G., Ozdemir, O., Selvi, Y., Yilmaz, E. ve Kaya, N. (2017). Psychometric properties of the Turkish version of the PTSD Checklist for Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fifth Edition (PCL-5). *Psychiatry and Clinical Psychopharmacology*, 27:3, 306-316. DOI: 10.1080/24750573.2017.1342769
- Burgess, D. ve Borgida, E. (1999). Who women are, who women should be: Descriptive and prescriptive gender stereotyping in sex discrimination. *Psychology, public policy, and law*, 5(3), 665.
- Cankardaş, S. ve Şalcıoğlu, E. (2021). Travma Deneyimlemiş Bir Örneklemde Durumluk Öfke Ölçeğinin Türkçe Uyarlama Çalışması. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 13(Ek 1), 375-387.
- Carver, C. S. ve Harmon-Jones, E. (2009). Anger is an approach-related affect: Evidence and implications. *Psychological Bulletin*, 135(2), 183–204. <https://doi.org/10.1037/a0013965>
- Colagrossi, M., Deiana, C., Dragone, D., Geraci, A., Giua, L. ve Iori, E. (2023). Intimate partner violence and help-seeking: The role of femicide news. *Journal of health economics*, 87, 102722.
- Cowan, G., Neighbors, C., DeLaMoreaux, J. ve Behnke, C. (1998). Women's hostility toward women. *Psychology of Women Quarterly*, 22(2), 267-284.
- Cherry, M. A. ve Wilcox, M. M. (2021). Sexist microaggressions: Traumatic stressors mediated by self-compassion. *The Counseling Psychologist*, 49(1), 106-137.
- Dardenne, B., Dumont, M. ve Bollier, T. (2007). Insidious dangers of benevolent sexism: consequences for women's performance. *Journal of personality and social psychology*, 93(5), 764.
- Deaux, K. (1985). Sex and gender. *Annual Review of Psychology*, 36(1), 49–81. doi:10.1146/annurev.ps.36.020185.000405
- De la Torre-Pérez, L., Oliver-Parra, A., Torres, X. ve Bertran, M. J. (2022). How do we measure gender discrimination? Proposing a construct of gender discrimination through a systematic scoping review. *International Journal for Equity in Health*, 21, 1-11.
- Erükçü-Akbaş, G. ve Karataş, K. (2020). Kadın cinayetleri sonrası geride kalan çocuklar ve bakım veren kardeşlerin baş etme stratejileri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(1), 152-173.
- Fairbairn, J., Boyd, C., Jiwani, Y. ve Dawson, M. (2023). Changing media representations of femicide as primary prevention. *Routledge International Handbook on Femicide and Feminicide* içinde (554-564). Routledge.
- Faniko, K., Ellemers, N. ve Derks, B. (2021). The Queen Bee phenomenon in Academia 15 years after: Does it still exist, and if so, why?. *British Journal of Social Psychology*, 60(2), 383-399.
- Fischer, A.H. (1993). Sex differences in emotionality: Fact or stereotype? *Feminism and Psychology*, 3, 303-318.
- Flury, M. ve Nyberg, E. (2010). Domestic violence against women: definitions, epidemiology, risk factors and consequences. *Swiss medical weekly*, 140(3536), w13099-w13099.
- Formato, F. (2023). Femminicidio in Italian televised news: the case study of La Vita in Diretta. *Routledge Companion on Gender, Media and Violence*. Routledge.
- Gabínio, T., Ricci, T., Kahn, J. P., Malaspina, D., Moreira, H. ve Veras, A. B. (2018). Early trauma, attachment experiences and comorbidities in schizophrenia. *Trends in psychiatry and psychotherapy*, 40, 179-184.
- Gençöz, T. (2000). Positive and negative affect schedule: A study of validity and reliability. *Türk Psikoloji Dergisi*, 19–28. <https://hdl.handle.net/11511/53016>
- Glick, P. ve Fiske, T. S. (1996). The ambivalent sexism inventory: Differentiating hostile and benevolent sexism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70, 491-512.

- Hammond, M. D. ve Overall, N. C. (2013). When relationships do not live up to benevolent ideals: Women's benevolent sexism and sensitivity to relationship problems. *European Journal of Social Psychology*, 43(3), 212-223.
- Hare-Mustin, R. T. ve Marecek, J. (1988). The meaning of difference: Gender theory, postmodernism, and psychology. *American Psychologist*, 43(6), 455-464. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.43.6.455>.
- Heise, L., Greene, M. E., Oppen, N., Stavropoulou, M., Harper, C., Nascimento, M., ... ve Gupta, G. R. (2019). Gender inequality and restrictive gender norms: framing the challenges to health. *The Lancet*, 393(10189), 2440-2454.
- Hercus, C. (1999). Identity, emotion, and feminist collective action. *Gender & Society*, 13(1), 34-55.
- Herman, J. (2007). *Travma ve İyileşme* (5. Baskı). (T. Tosun, Çev.). Literatür (Orijinal eserin basım tarihi 1992).
- Hyers, L. L. (2007). Resisting prejudice every day: Exploring women's assertive responses to anti-black racism, anti-semitism, heterosexism, and sexism. *Sex Roles*, 56, 1-12. doi: 10.1007/s11199-006-9142-8
- İnam, Ö. ve Şahin, N. (2020). Kadına yönelik şiddetin türk medyasındaki temsil şekli sistematik derleme araştırması. *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 1-15.
- Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu. (2023, Ocak 2). 2022 Yıllık Raporu. <https://kadincinayetleriniurduracagiz.net/> dan alınmıştır.
- Kira, I., Ashby, J., Lewandowski, L., Smith, I. ve Odenat, L. (2012). Gender inequality and its effects in females torture survivors. *Psychology*, 3(04), 352.
- Kira, I. A., Hanaa, S. ve Bujold-Bugeaud, M. (2015). Gender discrimination (GD): A conceptual trauma-based framework for GD and the development of gender discrimination inventory. *Psychology*, 6(16), 2041.
- Mandel, H. (2009). Configurations of gender inequality: the consequences of ideology and public policy 1. *The British journal of sociology*, 60(4), 693-719.
- Marco, C., Deiana, C., Davide, D., Andrea, G., Giua, L. ve Elisa, I. (2023). Intimate partner violence and help-seeking: The role of femicide news. *Journal of Health Economics*, 87.
- McHugh, T., Forbes, D., Bates, G., Hopwood, M. ve Creamer, M. (2012). Anger in PTSD: Is there a need for a concept of PTSD-related posttraumatic anger?. *Clinical psychology review*, 32(2), 93-104.
- McNamara, K. ve Rickard, K. M. (1989). Feminist identity development: Implications for therapy with women. *Journal of Counseling and Development*. 68, 2, sf. 184-189.
- Midolo, L. R., Santoro, G., Ferrante, E., Pellegriti, P., Russo, S., Costanzo, A. ve Schimmenti, A. (2020). Childhood trauma, attachment and psychopathology: A correlation network approach. *Mediterranean Journal of Clinical Psychology*, 8(2).
- Ng, T. W., Sorensen, K. L., Zhang, Y. ve Yim, F. H. (2019). Anger, anxiety, depression, and negative affect: Convergent or divergent?. *Journal of Vocational Behavior*, 110, 186-202
- O'Brien, M. (2007). Mothers' emotional care work in education and its moral imperative. *Gender and Education*, 19(2), 159-177.
- Okpala, E. P. (2022). Queen Bee and Her Female Subordinate in Ifeoma Okoye's "Between Women": An Intra-Gendered Discourse. *Handbook of Research on Connecting Philosophy, Media, and Development in Developing Countries* içinde (374-386). IGI Global.
- Olatunji, B. O., Ciesielski, B. G. ve Tolin, D. F. (2010). Fear and loathing: A meta-analytic review of the specificity of anger in PTSD. *Behavior therapy*, 41(1), 93-105.
- Orth, U. ve Wieland, E. (2006). Anger, hostility and posttraumatic stress disorder in trauma-exposed adults: A meta-analysis. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 74, 698-706.

- Orth, U., Cahill, S. P., Foa, E. B. ve Maercker, A. (2008). Anger and posttraumatic stress disorder symptoms in crime victims: A longitudinal analysis. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 76(2), 208–218. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.76.2.208>
- Rabello Kras, H. (2023). Rearranging the News Agenda: State Action and News Media Reporting on Violence against Women in Brazil. *Comparative Politics*.
- Radke, H. R. M., Hornsey, M. J. ve Barlow, F. K. (2016). *Barriers to women engaging in collective action to overcome sexism*. *American Psychologist*, 71(9), 863–874. <https://doi.org/10.1037/a0040345>
- Ross, C. E. ve Van Willigen, M. (1996). Gender, parenthood, and anger. *Journal of Marriage and the Family*, 572-584.
- Russell, D. E. (2008, April). Femicide: Politicizing the killing of females. In An opening panel discussion for the meeting was co-sponsored by the Interagency Gender Working Group (IGWG) of the US Agency for International Development. Açık erişim at www.alianzaintercambios.org and www.igwg.org
- Sakallı-Uğurlu, N. (2002). Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk psikoloji dergisi*, 17(49), 47-58.
- Sakallı, N. (2021). Kadınların cinsiyetçiliğe tepkileri: Meşrulaştırma, kendini suskunlaştırma, yüzleşme ve kolektif hareket. *Türk Psikoloji Yazıları*, 24(47), 115-135. DOI: 10.31828/tpy1301996120210220m000035
- Santorun, S. G. ve Arias, J. A. (2023). Minorities in journalism. *The Mexican femicide in digital native media. In Emerging Practices in the Age of Automated Digital Journalism* içinde (115-124). Routledge.
- Stoeber, J., Schneider, N., Hussain, R. ve Matthews, K. (2014). Perfectionism and negative affect after repeated failure: Anxiety, depression, and anger. *Journal of Individual Differences*, 35(2), 87–94. <https://doi.org/10.1027/1614-0001/a000130>
- Stoia-Caraballo, R., Rye, M. S., Pan, W., Brown Kirschman, K. J., Lutz-Zois, C. ve Lyons, A. M. (2008). Negative affect and anger rumination as mediators between forgiveness and sleep quality. *Journal of behavioral medicine*, 31(6), 478-488.
- Stoppard, J.M. ve Gunn Gruchy, C.D. (1993). Gender, context and expression of positive emotion. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 19, 143-150.
- Swim, J. K. ve Hyers, L. L. (1999). Excuse me—What did you just say?!: Women's public and private responses to sexist remarks. *Journal of experimental social psychology*, 35(1), 68-88.
- Swim, J. K., Hyers, L. L., Cohen, L. L. Ve Ferguson, M. J. (2001). Everyday sexism: Evidence for its incidence, nature, and psychological impact from three daily diary studies. *Journal of Social Issues*. 57(1), 31-53.
- Szymanski, D. M., Gupta, A., Carr, E. R. ve Stewart, D. (2009). Internalized misogyny as a moderator of the link between sexist events and women's psychological distress. *Sex Roles*, 61(1), 101-109.
- Taşkın, M. (2022). Türkiye'de kadın cinayetleri sorunu ve çözüm önerileri: Nitel bir araştırma. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi, Konya
- Teh, A. Y. (2023). Leading Through Dreaded Emotions: A Review on the Adaptive Roles and Functions of Fear, Anger, and Sadness in Leadership. *Emotions During Times of Disruption*, 18, 261-280.
- Timmers, M., Fischer, A. ve Manstead, A. (2003). Ability versus vulnerability: Beliefs about men's and women's emotional behaviour. *Cognition and emotion*, 17(1), 41-63.
- Traister, R. (2018). *Good and mad: The revolutionary power of women's anger*. Simon and Schuster.
- Viki, G. T. ve Abrams, D. (2003). Infra-humanization: Ambivalent sexism and the attribution of primary and secondary emotions to women. *Journal of experimental social psychology*, 39(5), 492-499

- Watson, D., Clark, L. A. ve Tellegen, A. (1988). Development and validation of brief measures of positive and negative affect: The PANAS scales. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(6), 1063–1070. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.54.6.1063>
- Wright, S. C., Taylor, D. M. ve Moghaddam, F. M. (1990). Responding to membership in a disadvantaged group: From acceptance to collective protest. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58, 993–1006. doi: 10.1177/0265407507084813